

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آلتی آیلنی
(۲۲۵) ممالک اجنیه ایچون
سنه لکی (۴۵۰) ، آلتی آیلنی
(۲۵۰) غروشدر .

نسخه سی ۷,۵ غروشدر .
سنه لکی ۵۰ عددور .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خاندنه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المنونیه
قبول اولتور . درج ایدله بن
یازیلر اعاده اولتماز .

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

باش محرر
محمد عاكف

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

تبعون اهدکم سبیل الرشاد

الکتابخانه

سیر ۱۳۳۰

آدره من تبدیلنده آریجه
غروش کوندرملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
صره نومروسینی محتوی
بولونسی لازمدر

ممالک اجنیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرس لرینک
فرانسزجه یازلسی رجا اولتور .

پاره کوندرلدیکی زمان نهیه
داثر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولتور

ہب عینی نقرات

اقشام غزتہ سی کچنلر دہ اور تہ بہ آندی فی ضرب بر دعوائی مہادیاً ایلری سوروب طور یور۔ اقشامہ کورہ کویا جہوریت مؤسسات وقوانین شرعیہ ایلہ بر آرہدہ بولونہ مازمش ، بناء علیہ محاکم شرعیہ قاننامالی ، شرعیہ وکالتی ہیئت وکیلہ آرہسندن چیقمالی ، قوانین شرعیہ یرینہ عصری قانونلر اقامہ ایڈیلی ایتمش ۔

بو معناسز ادعا حقنہ کچن نسخہ لر مزیدہ متعدد مقالہ لر یازدق ، بونک قطعاً طوغرو اولمادیغنی ، بو سوزلرک نہ علم ایلہ ، نہدہ مصلحت ملت ایلہ ہیچ برمناسبتی بولمادیغنی ، بوکی قیمت علمیه واجتماعیہ سی اولمایان سوزلر آنجق اسلامہ قارشی خصومتدن ، یاخود مسلمانلق حقنہ جہلدن طولای سوبیلنہ بیلہ جکنی ، جہوریتک مؤسسسات وقوانین شرعیہ ایلہ پک کوزل قایناشہ بیلہ جکنی ، بناء علیہ مشروطیت دورنہدہ قالدیر یلق ایستہن مؤسسسات وقوانین شرعیہ نک جہوریت دورنہدہ بر حیات نوین اکتساب ایدرک دہا اساسلی و دہا فیاض و متکامل بر صورتہدہ تطبیق ایڈیلہ جکنی ایضاح ایتمش ، اقشام غزتہ سی ہا بش محوری و دارالفنون اجتماعیات معلی نجم الدین صادق بکدن بعض سؤاللر صورمشدق۔ فقط موصی الیہ نہ صور دقلریمزہ جواب ویرہ بیلدی ، نہدہ بویلہ بر مباحثہ علمیه واجتماعیہ یاناشدی ۔ شیمدی ایکیدہ بر او معناسز دعوائی ایلری سوروب طور یور ۔

کچنلر دہ محاکم شرعیہ نک الفسا اولونہ جقنہ دائر یومی غزتہ لرک محسابلری آنقرہ دن تلغرافلر چکمشلردی ۔ بالآخرہ بونک طوغرو اولمادیغنی آکلاشیلدی ۔ بو مناسبتہ عدلیہ وکیلی سید بک بیاناتہ بولوندی :

« بونک امکانی اولمادیغنی ، بر طرفدن احکام شرعیہ یی مدنی قانونلر حالہ صوقارکن دیگر طرفدن محاکم شرعیہ نک لغوی ایچون ہیچ بر سبب موجود اولمادیغنی ، بالعمکس بو محکمہ لرہ لزوم اولدیغنی و محاکم شرعیہ نک حقوق ہائلہ قانونی تطبیق ایلہ مکلف اولدیغنی ، سوبیلدی ۔ اقشام غزتہ سی بوکادہ چاندی :

« بوناصیل جہوریتدہرکہ معین ومدون قانونلری آیری آیری مقابلہ تابع ایک نوع محکمہ تطبیق ایدر ؟ عدالتک تطبیق دینی مقابلہ برافیور ؟ جہوریت برکلدر ، بوتون ذہنیتک ہیئت مجموعہ سیدر ، جہوریتی تماملای ، محاکم شرعیہ یی الفسا ایتمک ایچون ، زمان دکل ، یالکنز جسارت لازمدر ۔ »

دیددی ۔ اوندن صوکرہ حقوق ہائلہ قرارنامہ سنک احکام شرعیہ یی ابتنا ایتمی دہ ینہ اقشام غزتہ سی ایچون و دیگر بعض غزتہ لر ایچون وسیلہ ہجوم اولدی ۔ « تورکیہ جہوریتی جہوریت اولہ بیلمک ایچون اولاً عصری قانونلرہ ادارہ ایڈیلک مجبوریتدن ؛ ازدواج ، طلاق ، وراثت کی حقوقی مناسباتک مبہم شکلر دہ اولدیغندن ، بحث اولوندی ۔

امرلریکنز متوالیاً ورود ایتمکدہ در ۔ بر آزدہ بونلر نرہدہ ونہ کی ہجر لردہ امرار حیات ایڈیورلر ونہ کی مدرس ومعلملردن اوقیورلر ، کندیلرینک ، مدرس ومعلملرینک معیشتی ناصیلدر ؟ دیہ سؤال لطفنہدہ بولونمکیزی رجا ایدرز ۔ واقما شمدتی بہ قدر بو عالی مسلك خدای نابت اولہرق میدانہ کلش واسلام حکومتلرینک مدار افتخاری اولان بونجہ علما یتشدیرمش ایسہدہ اووقتلرک شیمدیکی عصرہ قیاس ایڈیلہ میہ جکی معلوم فضیلتلریدر ۔ چونکہ مکتب طلبہ سنک کاشانہ لردہ رفاه وسعادتہ تحصیل ایستکاری و کندیلری ایچون مختلف صورتہدہ غایہلر ارانہ ایڈلیدیکی نظر بمنوینتہ کوریورز۔ لکن بز لردہ بووطنک اولادی بز۔ بز لردہ حیات علمیه ودینیہ نقطہ نظرندن بر قیمت واهمیتیز اولسہ کرکدرہ بز لری دہ بوپیشان و آجیقلی وضعیتدن قورتارمق ، بز لری ایچون دہ برغایہ تثبیت ایتمک مقام معلاکزک وظائفنددر صانیرز ۔

یوقسہ بوکیدیش ایلہ مدرسہ لر شہسز ادامہ حیات وموجودیتہ مظهر اولہ ماز ۔ بز زوالی طلبہ لرک اوان شابتلری بویلہ ہدر اولوب کیتہ سنک مسئولتی عجبا کیملرہ ٹانددر ؟

برہ ؛ بتون مکتباردہ تحصیل ایدن طلبہ ، اکمال تحصیلہ قدر تاجیل ایڈیلیور دہ مدرسہ طلبہ سی اتنا تحصیلہ خدمت فعلیہ لرینی ایفا ایچون سوق ایڈیلور ۔ اوت ، عسکرک بالخاصہ شو عصرہدہ اوزریمزہ ترتب ایدن اک مقدس وظیفہ لردندر ۔ ایجابی زمانندہ جہلہ مزک بو امر جہادہ اجابت ایڈہ جکی شہدن وارستہدر ۔ نتہ کیم بن ونیم کی برچوق آرقداشلریمزہدہ حرب عمومی دہ چناق قلعہ ، فلسطین و دہا نیجہ ، نیجہ موقع حربلردہ اثبات وجود ایدرک وظیفہ متحتہ ۔ منزی ایفا ایلک ۔ دہا پک یاقیندہ بیلہ مملکتتمزک دوشمانک اولون اشغالندن تطہیر وتخلیصی ایچون طوروس طاغلرندہ قیش کونلرینک شداند و مزاحمہ قاتلانہرق ، مادی تجہیزاتمزک فقدانہ رغماً جانسپارانہ مقاومت ومدافعہ ایدرک برچوق شہیدلر فدا ایستک وعون حقہدہ موفق اولدق ۔

بناء علیہ شیمدی صالح زمانندہ بز طلبہ علومکدہ دیگر مکتب طلبہ سی کی اکمال تحصیلہ قدر تاجیلنہ مساعده بیورلسہ مدرسہ لرک اندراسنہ قارشی حقیقی برسد چکمش اولور ۔ یوقسہ اہمال ایڈیلہ جک اولورسہ مدرسہ لرک حال حاضری بیلہ دوام ایڈہ میوب محو ومنقرض اولہجنی مستغنی ایضاحدر ۔

شوحال اسف اشمالزی انظار حیتکزہ عرض ایڈیورز ۔ وبو معروضاتمزی لطفاً سمع اعتبارہ آلہ جفمکزہ واحتیاجاتمزک تطمیتہ ہر صورتہدہ ہمت بیورہ جفمکزہ امیدوارز ۔ باقی محترم ومبارک اللریکنزدن اوپرز اقدام ۔

اطنہ مدرسہ علمیه سی طلبہ سی نامنہ

محمد ہلمی

۱۰ کانون اول سنہ ۱۳۳۹

اقشامك بوندن ده مقصدی نه اولدینی بك اعلا آكلاشیلور مسلمان فقهای مثلا وراثی برعام حاله قوبه جق قدر ایشله مش و توضیح ایش اولدقلى حالده موسى اليهك احكام شرعية حقه بويله براسنادده بولومسى نه قدر انصافسزقدر ا بر دارالفنون معلمی ایچون علم فرائضك قیمت واهمیتنى تقدیر ایتمه مك ، یاخود بويله برعلمك وجودندن تعافل ایتك هیچ ده یا قیشیق آلاماز .

دیگر برنسخه سنده فالح رفقی بك :

«... فقهاك اسملى ، تورك جمهوریتی كنجلینه ، تریه و قبركتابه لری اوستنده اوقونان یازیلر كی ، اوقدر اوزاق و حیاته اوقدر یا باجی کلیر .»
دیور ، بوده طوغرو دكلدر . بوتون مملکت كنجلكنى استانبولده مسلمان قادیلرینی محنه لره چیقاروب آقتریسلك ایتدیرن كنجلر كی تلقی ایتك طوغرو دكلدر . بويله كنجلر نظرنده البته فقهای اسلامك برموقع حرمتی اوله ماز . فقط بو كنجلر عنده بالکز فقهاك دكل ، هیچ برشینك قیمتی یوقدر ، بالکز ذوقك ، اكلنجهك قیمتی واردر . لکن بر مملکت بويله كنجلرله یا شایاماز . بر طرفدن بویوك ملت مجلسی احكام قهیه بی قانون شكلنه قویاركن او مجلس اعضا سندن بر ذاتك بويله سويله مسی نه قدر معناسز برشی اولیور ا بو محرر بکلر سیاستدن بحث ایدركن قهیه ، شریعتی قاریشدر ماسه لر اولمازمی ؟ مناسبلی مناسبسز متصل قوانین شرعیه هجوم ایدوب طوریورلر . بو هجومدن باشقه ، كندی فكرلرینی مجلسك فكری كی كوسترمك ده نه قدر فضولی اولیور ا بویوك ملت مجلسی دولتك دینی دین اسلام اولدینی اعلان ایتدی . احكام شرعیه بی تنفيذ و اجرا وظیفه سنی درعه ده ایتدیكنی قانونلرینه یازدی . تنظیم اوله جق قوانینك احكام قهیه و حقوقیه استناد ایده جكنه دائر تشكيلات اساسیه سنده آریجه بر ماده مخصوصه سی وار . بويله ایكن بونی (لایق - لادی) بر شكلده كوسترمك قدر فضولی برشی اوله ماز . عجبا بو مبعوث بك ، بو دعواسنی ملت مجلسی كرسیسنده ایضاح ایتكدن نه دن چكینیورده كلوب بوراده غزته لرده بويله سویلیور ؟

صوكره كچلرده ارضروم مبعوثی ضیابك رساله مزده بر مکتوبلری انتشار ایتشدی . بو مکتوبه قارشى ینه بولی مبعوثی فالح رفقی بك جواب ویردیلر . دیدیلر كه :

«عجبا عینی فكرده بولونان بزم طرف ، - بالکز عینی فرقه ده ضیاءالدين افندی ایله ایكى طرف كی قونوشیورز . - عجبا ضیاءالدين افندی بوقدر انفعاله دوشورمك ایچون تفرط و یا اصولده كی جنایتلری نه لدر ؟ ضیاءالدين افندی بو سنیاتی شویله صایوب دوکیور : « ۱ - اسلام قادیلرینی بارله [یعنی منع مسكر آدن بری جای وقونسیری] كوتوروب ار ككلرله دانس ایتدیره رك ، ۲ - اسلام قادیلرله شانو [صحنه] لره اجرای صنعت ایتدیره رك ، ۳ - اسلام قادیلرینی دیگر موقاعده [سینما و تیاترو] قاریشیق اوطورنه رق اخلاق عمومیه بی چكینه تمك ، عفت و ناموس ملی بی باشقه لرینك تأمین ذوق اوغورنده فدا

ایتدیرمك . . . » جنایتلریز بونلر ، ضیاءالدين افندیك فكرنجه جمهوریت حكومتی تمامیه كندی قناعتنده در . بن ایسه تام ضد فكرده و جمهوریت حكومتك بنم طرفده اولدیغنه قائم . تورك قادیلرینك تیاتروده بنله یان یانه اوطوروشی ، ده دون اقشام - «اوتلور» ده ده اولدینی كی - تورك قادیلرینك صحنه صنعتكارلغنه باشلایشی ، بكا عفت و ناموس ملی به قارشى تعرض كی دكل ، بالعكس غایت طبیعی و كوزل كلیور .»

صوكره (وقت) غزته سنك انقره مخاری ده تجده دائر یازدینی مکتوبلرینك برنده « عقائد و عنناك عصری احتیاجاته تعرض ایدن احكامنه آرتیق سرفروایتمك و آنجق كونك ، عصرك ضرورت و ایجاباته اومق و اوبه به مجبور ایتك اندیشه سندن ملهم اولق صورتیه انقلابك درینلشه سندن » بحث ایدیور . بز بوندن ده برشی آكلامادق . بو ذات ده كندی فكرینی انقلابك فكری شكلنده كوسترمك ایسته یور . بوده فضولی برادما ا طنین غزته سنك مخاری ایسه جمهوریتك اسلامی والهی برشكل آلماسندن شكایت ایدیور :

« بچن سنه دین ایله دولتی ، دنیا ایله اخرتی آیردقدن صوكره بوسنه ینه لایق جمهوریتی اسکی شكله صوققده نه منا واردر ؟ قانون اساسی انجینی بویوك ملت مجلسه الهی حقوق بخش ایدركن هر حالده بونی سیاسی بر مقصدله وجوده كتیرمشدر . نه كیم علاقه دارل بو خصوصه فكرلرینی شو صورتله خلاصه ایدیورلر : « - احكام شرعیه ك انفاذی برایشدر . بونی آكریوك ملت مجلسی آلامازسه ، دولت بونی یا مازسه هیچ ای اولماز .»

دیور . مخارلرك سوزلری بر برینی طوتمایور . هر بری دیگرینك ضدینی سويله یور .

شیمدی ده (ایلری) غزته سنك باش محرری جلال نوری بكك آنقره دن كوندردیكى مکتوبی اوقوبه لم . دیور كه :

« دینك وجدانیاته ، الله ایله قول اراسنده كی مناسباتنه . (یعنی عباداته) حائدر قسمی واردر كه دنیوی قوتلر ، حكومتلر بو كامداخله ایده منزل . برده دینك اداره سی كیفیتی واردر كه بو ، مستقلاً دولتره حائدر . دینی اجامیات ، رؤسای دینیه ك تعیین و یا انتخاب اولونانلرك تصدیق و یا تصدیق ایدله مسی ، اوقاف اوزرنده كی ولایت عامه ، دینی محكمه لرك وظیفه قضایه سی ، مؤسسات دینیه ك امور مالیه سی . . . كی خصوصات حقه ده حكومتلر بر طاقیم اوظائف درعه ده ایتشلدر . بو حقوقدن فراغت ، استقلال داخلی حقدن فراغت مناسنی مفیددر . دولتردن برچوغمك رسمی برر دینی واردر . اورالده ، حكومت ، اولویته اداره دینییه تنظیم ایدر . فقط عموم دولتر ، دین رسیدن ماعدا دینلری ده مساعفه سنه مظهر ایده كلكددر . بو تقدیرده بیله ، حق استقلاله تعلق ایدن امور دینیه ك اداره سنده دولتك بر صلاحیتی واردر .»

اسكیدن ایلری غزته سی بو فكرده دكلدی . اوده (لایق)

لكدن بحث ایدیوردی . فقط شیمدی حقیقی قبوله طوغرو و كیدیور . دولتك دین ایله اولان علاقه سنی طبیعی و ضروری كوریور . الله ایله قول اراسندركی مناسباته - كه عباداتدر - حكومتلرك مداخله ایدله میه جکی طبیعیدر . اسلامیت بو خصوصه هیچ بر كیمسه نك ، هیچ بر قوتك مداخله بی قبول ایتمز . مسلمانلر عبادتلرینی طوغرو ایدن طوغرو به الله قارشى ایفا ایدرلر . آریه هیچ كیمسه قایشمار . فقط بو مسلمانلره

برجوق سوزلر فیصلہ داندی، غالباً بولاشہ ویکلر بونی بویوک بر موقیبت عدایتدیلر .

بونک اوزینہ بولاشہ ویکلرک رسمی غزته لرندن (ایزوستیا) غزته سی محزری تورکیه حکومتی ممثلی علی فؤاد پاشا ایله بر ملاقات یابدی . ایزوستیا علی فؤاد پاشا اولان ملاقاتی شو صورتله نشر ایتمدی :

• — بزه قارشلی اولان نقطه نظر بکنزی سویلر میسکنز ؟

علی فؤاد پاشا : — بز سزه تاریخی بر دشمن نظرله باقارز . فقط بویوکون وقایع تاریخیه والجای حادثات بز برلشدیردی . یکدیگریمزه دوستانه معامله ده بولونمیه مجبور اولدق . تمنی ایدرزکه بو وسیله ایله یکدیگریمزه دائمی وصیمی دوست اولم ، عمومی دشمنلره قارشلی بوصمیمیتیزی محافظه ایدم .

— قومونیزمه ناصل باقارسکنز ؟

علی فؤاد پاشا — قومونیزم سزک ایچون کوزل برمسلك سیاسیدر . غلوه کیتمزسه کز حق کزده فاندلی اوله بیلیر . فقط بز مسلمانلر ایچون قومونیزم هیچ بر زمان شایان قبول اوله ماز . زیرا بز قرآنمزهرشیدن مقدسدر . بز احتیاجات سیاسیه واجتماعیه منزی قرآن متکفلدر . شو حالده بز ایچون باشقه بر یول ، باشقه برمسلك آرامیه حاجت یوقدر . . .

پاشا حضرتلرینک بویانانی روسیه ده عموم مسلمانلر اوزرنده غایت بویوک برتأثیر حصوله کتیردی . معلوم یاه کره ارضه کی عموم مسلمانلرک یکانه استناد کاهلری تورکیه حکومتی در . بوسیلله تورکیا حکومتی قومونیزم اساساتی اوزرینه قورولجق دینچه مسلمانلر صوک درجه یأسنه دوشمشاردی . بوتون قلیلر اندیشه ایچنده قالمشدی . بویله بر زمانده علی فؤاد پاشانک بویانانی مسلمان کولکلرینی چوق سویندیردی .

قومونیزم سزکک طومش اولدقلری یول ، (سیونیزم) ک وضع ایتمدیکی اساساتنه پک زیاده توافق ایتمکده در . سیونیزم سزکک بازیل قونفره سننده اتخاذ ایتمکلی ۲۴ قرارک برنده دیورلردی که :

• منطقی ، منطقی سوزلرله انسانلرک باشلرینی قازیشدیرملی . بعضاً دینی ، بعضاً دینسز ، بعضاً هیچ معناسز سوزلرله ذهنلرینی اشغال ایتملی . بوتون مطبوعاتی کندی ألمزه آلمق ایچون نه ایجاب ایدرسه یا علی . بزه مخالفت ایدنلره سوز سویله به جک میدان بر اقاملی . بو کون بولاشه ویکلرک ده عینی قراری تطبیق ایتمکده اولدقلری غایت آچیق کورولمکده در . نتیجه نک بزه لره قدر واره جغنی ، بو حالده نلر تولد ایدمکلی کرک روسلر ، کرک تاتارلرک متفکرین قسمی پک کوزل آکلامشالردر . یهودیلرده شیمدی روسیه ایله پیدرپی ترک ایتمکده درلر . هر کس مقصد اساسینک اعمار اولمایوب تخریب بلاد واحمای عباد اولدیغنه کسب قناعت ایتمشالردر .

مخصوصدر . خرسیتیانلقد بویله دکلدر . نصرانیتده الله ایله قول آراسنده کی مناسبانه دنیوی قوتلر مداخله ایدرلر . مسلمانلرک بو خصوصده بویوک بر انقلاب یامشدر .

صوکره مسلمانلقد دینک دنیوی واجتماعی برطاقم احکامی ، کذلک دنیوی بر امر اداره سی واردرکه بونلرله حکومتک علاقته سی طبعیدر . بو احکامک قوه اجراییه سی آنجق و آنجق حکومتدر . ایلری غزته سنک بو فکری طوغرودر . ایشته اونک ایچوندرکه برمسلمان حکومتی ایچون (لایق - لادینی) بر شکل متصور دکلدر . بز بونی اوتدن بری سویلورز . اقسام غزته سی ودها دیگر بمضلری ده (لایق) لکدن بحث ایدیورلر . حتی ایلری غزته سی یله اوله دیوردی . لکن شمدی حقیقی قبول ایدیور . برمسلمان حکومتی ایچون لایقلاک اولامایه جغنی اعتراف ایدیور .

دینک که بو خصوصده ایلری غزته سی ده اقسام غزته سنک فکرنندن آیرلش اولیور . الله ویره ده (ایلری) بو اجتهادنده ثبات ایدم . شو مناسبته محررلریمزدن و متفکرلریمزدن پک جدی بر رجاسوزار : بکلر ، افندیلر ، دوشونجه لرمنزی ، امنیه لریمزی هب مخالف ، متیان جهتلره دکل ؟ متوافق ، متجاذب استقامتله توجه ایدم . ماتی تشته دوشورمه یلم ؟ طوبیلا یلم . فردلرک ، صنفلرک پک مختلف حسلری و فکری اوله بیلیر . فقط قدرت ، بو مختلف حسیات وافکار آراسنده وحدت نقطه لرینی کشف ایدوب خلقی اووجهله تنویر و دانما تقریب ایتمکدر . بر مملکتک اجزاسی آراسنده جاذبه نه قدر تقویه ایدیلرسه وحدت ملیه او قدر انکشاف ایدر و خارجه قارشلی قوه دافعه سی ده اونستنده تکامل ایلر . یوقسه عناصر تفرقه او قدر مبذولدر که هر فردک اک جزئی حسییاته ، تشبیهاته تابع اولیور مسیله حصوله کله بیلیر . فقط وطن ایشی ، ملت ایشی اوله فدا کارلق ایجاب ایدرکه بو آیریمچی فرقلردن واز کچیلرک برلشدیریمچی نقطه لره اهمیت ویریلیدر .

قومونیزم و ادیان

۲

روسیه دن یکی کان سیاح شهر عبدالرشید افندی بدریمز آکلاتیور : — بولاشه ویکلر عمومیتله ادیان علمینده ، بالخاصه اسلامیه و مسلمانلره قارشلی برجوق تدابیر اتخاذ ایتمدیلر . بر آرائق کندیلرینک تورکیه حکومتیله متحد اولدقلرینی ایلری سوردرک روسیه مسلمانلرینی اغفاله چالیشدیلر . کندی مسالکلرینی آناطولینک ده قبول ایتمدیکی سویله بهرک افکاری تفلیط ایتمک ایسته دیلر . غزته لرک بویولده کی نشریاتی برجوق قبل و قالی موجب اولدی . بعض ساده دللر چوق مکدر اولدی . قولاقدن قولاقه